

LLEGIR I ESCRIURE: AJUDA A PENSAR?

Aquest tema proposat per la comissió organitzadora de la setmana de l'ensenyament a Terrassa és realment captivant. El pensament creatiu em suggereix molts temes en que pensar, com de ben segur a tots vosaltres. Pel que fa al llenguatge escrit, almenys a mi, se m'han ocorregut algunes idees que són les que aquí exposaré. Tinc el dubte de saber si serà aquest el camí, però m'hi arriscaré. Sense risc no hi ha creació.

L'escriptura va sorgir de la necessitat de comunicació traspasant les barreres de l'espai i el temps. La humanitat va veure la necessitat de comunicar-se i per fer-ho va anar creant diferents codis i sistemes de representació que ampliessin el ventall que oferia la llengua parlada. La llengua escrita va sorgir com a constància de la paraula parlada, com a memòria i record. Els nostres avantpassats feien servir marques gràfiques per comunicar, per registrar, per arxivar, per regularitzar la societat, etc.; funcions que actualment encara són vigents entre nosaltres. Les marques gràfiques que utilitzaven van anar evolucionant fins a arribar a l'escriptura alfabètica actual, més explícita i concreta que les escriptures primitives.

L'ús de l'escriptura com un instrument per comunicar, va fer que les persones que l'usaven freqüentment i al llarg de la història comencessin a veure l'escriptura no solament com un instrument sinó com un objecte en si mateixa. Un objecte que es pot estudiar, contemplar, corregir, jugar, etc. A partir d'aquí l'escriptura pren unes funcions diferents. La persona que escriu, produeix un text, el corregeix, etc. i aquesta escriptura que elabora va més enllà del pur instrument de comunicació.

Aquest fet ha produït la necessitat de dominar el text escrit. Dominar el text escrit vol dir ser capaç de planificar, de revisar, de precisar, etc. Per tant aprendre a llegir i a escriure, en aquests moments, no és només aprendre el nostre sistema alfabètic, sinó que vol dir aprendre a dominar el llenguatge escrit en totes les seves vessants.

Apareixen aquí dos temes importants que juguen en el procés d'ensenyament-aprenentatge: el coneixement alfabètic i el domini del llenguatge escrit. Per dominar el llenguatge escrit s'han de comprendre i produir textos de determinats gèneres i per això és necessari el pensament creatiu.

Com ajudar als nostres alumnes a desenvolupar el pensament creatiu en el llenguatge escrit?

Primer de tot és primordial reconèixer aquests dos aprenentatges abans esmentats: el coneixement alfabètic i el domini del llenguatge escrit. Els alumnes, des que estan a l'escola, han d'aprendre tant un com l'altre i per això cal que nosaltres els ajudem, els ensenyem. Un alumne ha de poder relacionar-se no només amb el codi, sinó amb el llenguatge escrit. Ha de poder manipular-lo, jugar-hi, reflexionar-hi, etc.; en definitiva conèixer-lo.

Des d'aquest punt de vista l'alumne podrà recrear molts textos, diferents gèneres i conèixer profundament el llenguatge. Potser així, i jo crec que només així, podrà desenvolupar el pensament creatiu en la lectura i escriptura de textos. Parafrasejar, reescriure, interpretar als autors, tot plegat produirà un augment de la informació textual i una millora en la qualitat dels textos produïts.

Qualsevol professional, sigui del camp que sigui, difícilment crea normalment de nou. Tothom el que fa es recrear, refer, etc. Tothom utilitza l'experiència dels seus avantpassats i és a partir d'ella que pot introduir-hi novetats per millorar-la. Es recrea, així, sempre l'experiència cultural anterior. D'aquesta manera creix la cultura d'un poble, o d'un país.

Aquí pren molta rellevància el fet d'utilitzar i donar als alumnes models de llenguatge escrit. En reescriure textos, no només aprenen a utilitzar l'escriptura i la lectura, sinó que també efectuen un procés pel qual analitzen i extreuen conclusions. També enriqueixen el seu bagatge escriptor en guanyar recursos i en continuar un procés que fa milers i milers d'anys va començar.

Treballar la reescriptura a l'aula de textos narratius, descriptius, periodístics o poètics d'autors reconeguts, pot ajudar a l'alumne a veure'n els patrons de cada tipus de text. L'infant pot imitar els textos escrits basant-se en el vocabulari que utilitza, les característiques del text, tant formals com del propi gènere, els tipus de verbs que utilitza, etc. Imitar un model no vol dir pas copiar, ans el contrari, significa desmuntar el model per veure com funciona, com està fet, per després desplaçar, canviar, reconstruir, transformar, en definitiva construir de nou. El resultat pot ser, perquè no, un text diferent, però on es reflecteixen els aspectes més estructurals del mateix.

L'alumne, dins d'aquest procés, podrà prendre distància del text que escriu, podrà separar-se del seu producte, i així introduir-hi innovacions, canvis, utilitzar totes els seus coneixements i pensaments per tal de produir el seu text. Vist així, l'alumne per força ha d'utilitzar el seu pensament per veure de què està fet aquell text, i poder imitar-ne les seves característiques tot construint-ne un de propi. A mesura que sigui hàbil amb la manipulació del llenguatge, podrà transgredir, canviar, transformar cada vegada més per convertir-se amb un lector i escriptor que utilitza el seu pensament creatiu en la construcció de textos.

Sense, però, aquesta relació des del principi amb el llenguatge escrit, sense aquesta possibilitat de recrear textos de diferents gèneres, sense poder manipular el llenguatge, com si desmuntés una ràdio o un rellotge per veure de què està fet, no és possible, des del meu punt de vista, formar alumnes que dominin el llenguatge escrit.